

Trafikverket gör unik satsning för att dämpa trafikbuller vid fågellokaler

Ulf Elman

Trafikverkets åtgärdsprogram "Bullerstörda fågelmiljöer" ger ornitologiska föreningar möjlighet att föreslå lämpliga områden där bullerskydd skulle kunna minska störningarna. Preliminärt går en enkät ut i sommar som tillfrågade fågelföreningar; däribland ÖgOF, kan svara på. Ulf Elman, som har föreläst om fågelljud och akustisk miljöförstörning, har satt sig in i frågan och följer vad som händer.

Att trafikbuller är störande för människor är väl känt, så omfattande åtgärder görs sedan länge för att dämpa trafikbuller i bostadsområden. Att trafikbuller skulle ha mer än en motsvarande störande effekt på fåglar har fram till nyligen varit okänt. Studier genomförda främst det senaste decenniet visar att effekten kan vara betydligt allvarligare. Vissa fåglars utbredningsområden försvinner helt från trafikbullerpåverkade områden. Detta har uppmärksammats av Trafikverket och de närmar sig nu faktiska åtgärder mot trafikbuller som når naturområden med känsliga arter. Trafikverkets resurser är begränsade och en selektion av områden för åtgärder kommer att genomföras, åtminstone delvis baserat på enkäter som kommer att sändas till alla regionala ornitologiska föreningar, länsstyrelser, och kommuner.

Ugglor hör inte bytesdjur

Den grupp fåglar som påverkas allvarligast av trafikbuller är predatorer som i hög utsträckning jagar med hjälp av hörseln och detta gäller exempelvis ugglor. Ugglorna kan helt enkelt inte höra bytesdjuren om bakgrundsbullret är starkare än de ljud bytesdjuret gör då det rör sig. Vid jakt genom snö finns inga kompletterande synintryck och därtill dämpar snön ljud från bytesdju-

ret, så sådana predatorer blir helt enkelt tvungna att lämna områden med även jämförelsevis svagt trafikbuller.

Spelplatser kan överges

Trafikbuller är bredbandigt, men innehåller en kraftig baskomponent och det är därtill den ljudkomponent som färdas längst. Detta innebär att även långt från närmaste väg hörs fåglar som ropar eller spelar på låga frekvenser inte lika långt. Ett syfte med att ropa eller spela är naturligtvis att höras för att attrahera en partner. Om ljudet inte hörs mot en bakgrund av trafikbuller, får spelplatsen överges. Detta har påvisats hos hönsfåglar med spelläte som precis som vår orre ligger nere i basen. Man kan anta att samma effekt påverkar exempelvis orre och ugglor långa sträckor bortom närmaste bullrig väg.

Närmare vägar är trafikbullret både starkare och innehåller dessutom en kraftigare diskantkomponent. Detta kan negativt påverka även mindre bullerkänsliga arter. En uppsättning vetenskapliga artiklar om hur trafikbuller påverkar fåglar finns samlad på www.xeno-canto.org/article/222 och ett diskussionsforum som berör frågan finns på www.xeno-canto.org/forum/topic/21942.

Roxen är på flera platser hårt utsatt av buller från vältrafikerade vägar som Bergsvägen och E4:an.

Buller når längre än man tror

Vindhastighetsgradienten gör att ljud som borde försvunnit upp i luften tvärtom böjs ned mot marken i vindens riktning, vilket innebär att naturområden i vindens genomsnittsriktning, sett från bullerkällan, påverkas mer och längre bort än väntat. Temperaturinversioner är vanliga och kan på ett motsvarande sätt böja ner ljudet mot marken och bära det längre i alla riktningar än man skulle förvänta sig. En bullerkälla upphöjd över omgivningen når längre än andra, så broar utgör en särskilt potent bullerkälla. Ett olyckligt exempel är Hjälstaviken norr om E18, där buller särskilt från motorvägsbroarna över målarvikar 5-10 km bort, effektivt bärs av de vanligt förekommande sydliga och sydvästliga vindarna i riktning mot sjön. Vid temperaturinversioner kan dessutom ljudet låsas som i en tunnel i Ekolundsviken och effektivt bäras i vikens längsriktning mot Hjälstaviken, precis som det kan i andra dalgångar.

Ta chansen att påverka!

Det är sällan statliga verk annat än Naturvårdsverket genomför åtgärder som ligger så helt

i enlighet med fågelskådares intressen och så vitt Trafikverket känner till är deras åtgärdsprogram "Bullerstörda fågelmiljöer" det första i sitt slag i hela världen. Trafikverkets enkät är preliminärt planerad att gå ut under sommaren, så möjligheten för ÖgOF:s medlemmar att genom föreningen föreslå lämpliga områden för åtgärder är nu. Valet av skyddsvärda områden bör göras med eftertanke. Man kan exempelvis diskutera om idag jämförelsevis tysta områden som Svensksundsviken eller Kärnskogsmossen, som utgör reträtter för bullerkänsliga arter, ska ges företräde eller om fokus bör läggas på de mest bullerdrabbade områdena. Vissa områden, där värsta exemplet får sägas vara Svartåmyningen, är därtill hårt drabbade av flygplansbuller som inte berörs av Trafikverkets insatser och frågan är om en begränsning av biltrafikbuller då ger en rimlig totaleffekt med hänsyn taget till flyget. Oavsett hur diskussionerna kommer att gå i föreningen så vill jag uppmana alla er fågelintresserade att nu ta chansen att påverka framtidens fågelområden!

Ulf Elman